

Requirements for revising and rewriting the regulations for the promotion of faculty members in Iran's higher education institutions

Ali Hossein. Rezayan^{1*}, Ahad. Rezayan Ghayehbashi², Fatemeh Sadat. Abolmaali³, Bahram. Sarmast⁴

¹ Professor, Department of Nanobiotechnology and Biomimetics, School of Life Science Engineering, College of Interdisciplinary Science and Technology, University of Tehran, Tehran, Iran

² Assistant Professor, Department of Futures Studies, Governance Faculty, University of Tehran, Tehran, Iran

³ PhD in Public Administration, Faculty of Management, Tehran Azad University, Tehran, Iran

⁴ Assistant professor, department of political science, Faculty of Law and Political Sciences. Payam Noor university. Tehran, Iran

* Corresponding author email address: ahrezayan@ut.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Rezayan, A. H., Rezaian Ghayehbashi, A., Abolmaali, F. S., & Sarmast, B. (2024). Requirements for revising and rewriting the regulations for the promotion of faculty members in Iran's higher education institutions. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 30(4), 61-80.

© 2024 the authors. Published by Institute for Research and Planning in Higher Education (IRPHE), Tehran, Iran. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License.

ABSTRACT

The regulations for promotion of academic faculty members are one of the important drivers in the field of education and research in higher education and one of the important drivers in directing science, technology and innovation policies in the country. Therefore, any change in this regulation can affect the path of science, technology and innovation in the country and bring important consequences even in political and social fields. Therefore, this study seeks to answer the question of what features and specifications should the revised and updated version of the promotion regulation have? To suit the needs of different stakeholders and to be more responsive and effective? This research is qualitative and thematic analysis. The method of collecting data and information included interviews, library studies and comparative studies. Also, while interviewing academic experts and experts in the field of study, efforts have been made to collect and analyze additional data. These interviews were conducted in a targeted manner with 20 academic experts and experts (with snowball sampling method) in the field of the subject. In the qualitative part of the research, 37 codes and 5 main themes were identified and prioritized by open and central coding of the data obtained from the interview and the expert panel for the amendment of the regulations for the promotion of faculty members. In open coding, 37 initial codes were extracted from interviews with experts, and finally, this network of themes were categorized into 5 main themes. According to the experts, the priority of these topics for examining "the effect of the regulations on the promotion of academic faculty members on the future of higher education in the country" are: society's expectations from the university, the satisfaction of academic faculty members with the implementation of the regulations, the compatibility of the regulations with the macro trends, the effectiveness of the regulations From the emerging technologies, the analysis of interdisciplinary researches (the lagging of regulations from the 3rd and 4th generation universities).

Keywords: promotion regulation, higher education, scientific development, review.

تاریخچه مقاله

دریافت شده در تاریخ ۱۸ دی ۱۴۰۲

پذیرفته شده در تاریخ ۲۵ شهریور ۱۴۰۳

منتشر شده در تاریخ ۱ دی ۱۴۰۳

فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی

دوره ۳۰، شماره ۴، صفحه ۸۰-۶۱

شاپای الکترونیکی: ۲۲۰۱-۲۷۱۷

الزامات بازبینی و بازنویسی آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی در مؤسسات آموزش عالی ایران

علی حسین رضایان^{۱*}، احد رضایان قیه‌باشی^۲، فاطمه سادات ابوالمعالی^۳، بهرام سرمست^۴

۱. استاد، دانشکده مهندسی علوم زیستی، دانشکده‌گان علوم و فناوری‌های میان رشته‌ای، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲. استادیار، گروه آینده پژوهی، دانشکده حکمرانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳. دانش‌آموخته دکتری، مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد تهران، تهران، ایران

۴. استادیار، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

*ایمیل نویسنده مسئول: ahrezayan@ut.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

رضایان، علی حسین، رضایان قیه‌باشی، احد، ابوالمعالی، فاطمه سادات، و سرمست، بهرام. (۱۴۰۳). الزامات بازبینی و بازنویسی آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی در مؤسسات آموزش عالی ایران. *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، ۳۰(۴)، ۸۰-۶۱.

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY 4.0) صورت گرفته است.

آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی یکی از پیشران‌های مهم حوزه آموزش و پژوهش در آموزش عالی و یکی از پیشران‌های مهم در جهت‌دهی به سیاست‌های علم، فناوری و نوآوری در کشور است. از این‌رو، هرگونه تغییر در این آیین‌نامه می‌تواند مسیر علم، فناوری و نوآوری را در کشور تحت تاثیر قرار دهد و پیامدهای مهمی حتی در عرصه‌های سیاسی و اجتماعی به همراه داشته باشد. بنابراین، این مطالعه درصدد پاسخ‌گویی به این پرسش است که نسخه اصلاح و به‌روزشده‌ی آیین‌نامه ارتقای چه ویژگی‌ها و مشخصاتی باید داشته باشد تا متناسب با نیازهای ذی‌نفعان مختلف بوده و قابلیت پاسخگویی و اثربخشی بیشتری داشته باشد؟ این پژوهش، کیفی و از نوع تحلیل مضمون است. روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات، شامل مصاحبه، مطالعات کتابخانه‌ای و مطالعات تطبیقی بوده است. همچنین ضمن مصاحبه با خبرگان دانشگاهی و صاحب نظر در زمینه موضوع مورد مطالعه، تلاش شده است که داده‌های مکمل، جمع‌آوری و تحلیل شوند. این مصاحبه‌ها به صورت هدفمند با ۲۰ خبره دانشگاهی و متخصص (با روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی) در زمینه موضوع انجام شده است. در بخش کیفی پژوهش با کدگذاری باز و محوری داده‌های به دست آمده از مصاحبه و پندل تخصصی ۳۷ کد و ۵ مضمون اصلی جهت اصلاح آیین‌نامه ارتقا اعضای هیأت علمی شناسایی و اولویت‌بندی شد. در کدگذاری باز ۳۷ کد اولیه از مصاحبه با خبرگان استخراج شدند که در نهایت این شبکه مضامین در ۵ مضمون اصلی دسته‌بندی شدند. اولویت این مضامین از نظر خبرگان برای بررسی «تاثیر آیین‌نامه ارتقاء مرتبه اعضای هیأت علمی بر آینده آموزش عالی کشور» به ترتیب عبارتند از: انتظارات جامعه از دانشگاه، رضایت اعضای هیأت علمی از اجرای آیین‌نامه، انطباق‌پذیری آیین‌نامه‌ها با کلان‌روندها، تاثیرپذیری آیین‌نامه از فناوری‌های نوظهور، واکاوی پژوهش‌های میان‌رشته‌ای (عقب‌ماندگی آیین‌نامه از دانشگاه نسل ۳ و ۴).

کلیدواژگان: آیین‌نامه ارتقاء، آموزش عالی، توسعه علمی، بازبینی.

مقدمه

در بسیاری از کشورها آموزش عالی و دانشگاه‌ها به عنوان پیشران توسعه در نظر گرفته می‌شوند. دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با در اختیار داشتن کارآمدترین نیروها در قالب اعضای «هیأت علمی و دانشجویان»، نقش بسیار مهمی در حل مشکلات و اکتشاف و اختراع دارند. پژوهشگران در سراسر جهان با تغییر و جابجایی مرزهای دانش، سطح و سبک زندگی بشری را تحت تاثیر قرار می‌دهند و از این روی، دانشگاه نهادی بسیار مهم و اثرگذار در چرخه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیستی است (Rezayan et al., 2022). پژوهشگران به عنوان مهمترین رکن مراکز پژوهشی و دانشگاهی، عملکرد متفاوتی دارند و متناسب با این تفاوت‌ها شاهد تفاوت‌های بنیادین در بین دانشگاه‌ها و به تبع آن کشورها هستیم. پارمترهای بسیار زیادی بر عملکرد اعضای هیأت علمی، دانشجویان و پژوهشگران در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی اثر می‌گذارد. برخی از این مولفه‌ها، انگیزشی بوده و با تشویق و سود همراه هستند و برخی دیگر جنبه ایجابی دارند (Marzban et al., 2023). بنابراین نقش دانشگاه به عنوان عنصر اجرایی آموزش عالی برای پیاده‌سازی اهداف آن انکارناپذیر است.

کیفیت در آموزش عالی از نظر یونسکو، مفهومی پیچیده و چندبعدی است که به پارامترهای کمی و کیفی متعددی وابسته است. نظام متقن برای سنجش ارزیابی عملکرد اعضای هیأت علمی، «آیین نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی» است. از پیچیدگی‌های دیگر افزایش تعداد اعضای هیأت علمی و افزایش تقاضای ارتقاء و تغییر وضعیت استخدامی آن‌ها است (Rouhani & Rashidi, 2019). نظام آیین نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی را جزئی از دانشگاه تلقی می‌کنند چراکه نظام ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی نقش عمده‌ای در جهت دهی فعالیت‌های اعضای هیأت علمی در زمینه‌های مختلف تحقیقاتی و آموزشی دارد (Mohammadi Doostdar & Mirhosseini, 2008). با این تفاسیر، یکی از تاثیرگذارترین ابزارهای سیاستگذاری اعضای هیأت علمی که نقش بسزایی در پویایی آن‌ها در راستای ارتقاء حرفه‌ای دارد «آیین نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی» است. اهمیت آیین نامه ارتقا از این جهت است که هرگونه تغییری در مفاد آیین نامه می‌تواند اثر پروانه‌های مثبت یا منفی بر عملکرد اعضای هیأت علمی داشته باشد (Yosefi, 2022). با وجود بیش از ۸۰ هزار عضو هیأت علمی در کشور، و الزام رعایت مفاد آیین نامه ارتقای اعضای هیأت علمی، اثرات هرگونه تغییری در این آیین‌نامه بر مجموعه آموزش عالی انکارناپذیر است (Marzban et al., 2023). اصلاحات متعدد آیین نامه ارتقا نتوانسته است از تمرکز اعضای هیأت علمی بر تولید و انتشار کمی مقالات بجای در اولویت قراردادن کیفیت بکاهد (Yosefi, 2022).

بیشتر از ۷ سال است که از تصویب و ابلاغ آیین نامه ارتقا مرتبه اعضای هیأت علمی (۱۳۹۵/۰۵/۱۱) می‌گذرد که در این مدت اصلاحات خاصی منطبق بر درنظر گرفتن کیفیت و درنظر گرفتن کلان روندها در آیین نامه اعمال نشده است. مبرهن است که هدف اصلی آیین نامه ارتقا مرتبه تنها نمی‌تواند ارتقاء اعضای هیأت علمی از استادیاری به دانشیاری، و یا از دانشیاری به استاد تمامی بدون ارتقاء کیفیت آموزش، پژوهش، فناوری و تاثیرگذاری اجتماعی دانشگاه باشد چرا که نیاکان ما هم نسبت به علم و عالم چنین نظری نداشته و ندارند. در کتب طب آورده‌اند که فاضلتر اطبا آن است که بر معالجت از جهت ذخیرت آخرت مواظبت نماید، که به ملازمت این سیرت نصیب دنیا هر چه کامل‌تر بیاید و رستگاری عقبی مدخر گردد؛ چنان که غرض کشاورز در پراکندن تخم دانه باشد که قوت اوست. اما گاه که علف ستوران است به تبع آن هم حاصل آید (۴). از جمله اثرات آیین نامه ارتقاء بر آموزش عالی می‌توان به تغییر جمعیت آموزش عالی، تغییر کم و کیف ارتباط آموزش عالی با صنعت و جامعه، تغییر اهداف و ماموریت نهادها و موسسات علمی اشاره داشت (Rezayan et al., 2022). عدم انطباق تغییرات آیین نامه با نیازها و اولویت‌های آموزش عالی، جامعه، صنعت و مطالبات اساتید نمی‌تواند تاثیرات شگرفی بر روند آموزش عالی داشته باشد که محل بحث این نوشتار است. از این‌رو، هدف از این مطالعه «بررسی اثرات آیین نامه «ارتقا» مرتبه اعضای هیأت علمی بر آینده آموزش عالی کشور و

الزام به کارآمدسازی» آن و پاسخ به این پرسش اصلی است: که چه تغییراتی در نسخه فعلی آیین‌نامه ارتقا می‌بایست انجام شود تا میزان اثربخشی، قدرت انطباق‌پذیری و کارآمدی آن افزایش یابد؟

پیشینه پژوهش

با مطالعه ادبیات پژوهش آنچه مشهود است رتبه تولیدات علمی کشور با مشکلات و چالش‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، زیست محیطی، سلامت و رفاه عمومی جامعه همخوانی ندارد. از طرفی، به بیان بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران «تا دانشگاه اصلاح نشود جامع اصلاح نخواهد شد (امام خمینی (ره))». با وجود آمار منتشر شده در سال ۱۴۰۱؛ مقالات علمی (بیش از ۱۰۰ هزار مقاله علمی پژوهشی، ترویجی به زبان انگلیسی و فارسی)، نزدیک به ۴ میلیون دانشجو و بیش از ۱۰ میلیون دانش آموخته و بیش از ۷۰ هزار استاد دانشگاه هنوز نه اقتصاد ما دانش بنیان است، نه صنعت ما دانش بنیان است، و سیاست‌های ما مبتنی بر علم اتخاذ نمی‌شود. توجه به سه گانه ۱- دولت (به عنوان سیاست گذار و تسهیل گر علم و فناوری)، ۲- صنعت و بازار (به عنوان تقاضا دهنده و مصرف کننده علم و فناوری)، و ۳- دانشگاه (به عنوان خلق کننده و انتشار دهنده علم و فناوری) می‌تواند تبیین کننده موضوع باشد. طبق گزارش مرکز تحقیقات سیاست‌های علمی کشور در سال ۱۳۹۸ تحت عنوان: آینده دانشگاه‌ها در ایران؛ جامعه محور و کارآفرین، در یک دهه گذشته همکاری صنعت با دانشگاه در مقایسه با سایر کشورهای جهان در حال نزول است. (گزارش مرکز تحقیقات سیاست‌های علمی کشور، ۱۳۹۸). روند توسعه دانشگاه‌های کشور در طول ۴۰ سال گذشته از دانشگاه‌های نسل اول (آموزش محور)، به سمت دانشگاه‌های نسل دوم (پژوهش محور)، نسل سوم (کارآفرین) و نسل چهارم (جامعه محور) در حال حرکت است. در این چهار دهه بیشتر شاخص‌های علمی کشور در رتبه بندی‌های معتبر ملی و بین‌المللی بهتر شده است و برخی از این شاخص‌ها برای بهتر شدن نیاز به توجه ویژه دارد که در **جدول ۱** به برخی از این شاخص‌ها اشاره شده است:

جدول ۱

شاخص‌های علمی کشور در رتبه بندی‌های معتبر ملی و بین‌المللی

ردیف	عنوان شاخص	رتبه علمی/تعداد/سال	رفرنس/توضیحات
۱	تعداد اعضای هیأت علمی	۷/۲۳۱ نفر در سال ۱۳۵۷	بر اساس آمار موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی
		۸۵/۵۹۲ نفر در سال ۱۳۹۷ (که از این تعداد ۵۰ هزار نفر در دانشگاه‌های دولتی و مابقی در دانشگاه‌های غیردولتی است)	
۲	تعداد دانشجویان	۱۷۵/۶۵۷ نفر در سال ۱۳۵۷	بر اساس آمار موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی
		۷۸۸/۲۳۳ نفر در سال ۱۳۷۵	
		۱/۸۵۰/۰۰۰ نفر در سال ۱۳۸۵	
		۳/۴۰۰/۰۰۰ نفر در سال ۱۳۸۷	
		۴/۵۰۰/۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۲	
		۴/۸۰۰/۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۴	
		۳/۸۰۰/۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۸	
		۳/۲۰۰/۰۰۰ نفر در سال ۱۴۰۰	
۳	نسبت دانشجو به استاد	نسبت دانشجو به استاد برابر با ۲۸ در سال ۱۳۹۵	استاندارد جهانی ۱۳ می‌باشد.
		نسبت دانشجو به استاد برابر با ۲۲ در سال ۱۳۹۸	این نسبت برای دانشجویان دانشگاه‌های دولتی وزارت علوم می‌باشد. در
		نسبت دانشجو به استاد برابر با ۲۰ در سال ۱۴۰۰	دانشگاه آزاد برابر با ۵۰، در دانشگاه‌های غیر انتفاعی برابر با ۱۱۳، در وزارت بهداشت برابر با ۱۱ می‌باشد.

۴	شاخص تولیدات علمی	رتبه ۵۲ با چاپ ۱۲۲۶ مقاله در سال ۱۳۷۷ (۱۹۹۸) جایگاه علمی جمهوری اسلامی ایران در سطح بین‌المللی- پایگاه استنادی علوم جهان اسلام- فروردین ۱۴۰۰
۵	شاخص دیپلماسی علمی (مشارکت بین‌المللی)	رتبه ۱۵ با چاپ ۶۴۸۲۲ در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱) جایگاه علمی جمهوری اسلامی ایران در سطح بین‌المللی- پایگاه استنادی علوم جهان اسلام- فروردین ۱۴۰۰
۶	شاخص ثبت اختراع	رتبه ۳۰ در سال ۱۳۹۶ (۲۰۱۷) رتبه ۲۰ در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱) جعفر مهرداد مؤسس مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری- خبرنگار فارس- آذر ۱۳۹۹
۷	شاخص تجاری‌سازی علم	رتبه ۱۴ بر اساس آمار بانک جهانی در بین ۲۱ کشور خاورمیانه و قفقاز در سال ۱۳۹۴ (۲۰۱۵) و رتبه ۷۱ جهانی در سال ۱۴۰۰
۸	شاخص حقوق مالکیت فکری	رتبه ۱۰۴ در سال ۱۳۸۹ (۲۰۱۰) رتبه ۱۱۳ در سال ۱۳۹۹ (۲۰۲۰) در بین ۱۴۷ کشور جهان Ref: IRANs Innovation Ecosystem Mapping, November ۲۰۲۱
۹	شاخص نوآوری	رتبه ۱۱۳ در سال ۱۳۸۹ (۲۰۱۰) رتبه ۶۰ در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱) در بین ۱۳۲ کشور جهان Ref: IRANs Innovation Ecosystem Mapping, November ۲۰۲۱
۱۰	شاخص کارآفرینی	رتبه ۹۴ در سال ۱۳۹۴ (۲۰۱۵) رتبه ۶۴ در سال ۱۳۹۸ (۲۰۱۹) در بین ۱۳۷ کشور جهان Ref: IRANs Innovation Ecosystem Mapping, November ۲۰۲۱
۱۱	تعداد شرکت‌های دانش بنیان	۱ در سال ۱۳۶۱ (۱۹۸۲) ۵۵ در سال ۱۳۹۲ (۲۰۱۳) ۳۰۰۰ در سال ۱۳۹۵ (۲۰۱۶) ۶۳۰۰ در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱)
۱۲	تعداد مراکز رشد	۱ در سال ۱۳۷۹ (۲۰۰۰) ۵۶ در سال ۱۳۸۶ (۲۰۰۷) ۲۴۰ در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱)
۱۳	شاخص کیفیت نظام آموزش عالی	رتبه ۴ منطقه و رتبه ۴۷ جهان
۱۴	نسبت تحقیق و توسعه به کل درآمد ناخالص ^۱ (GDP)	رتبه ۵۸ (۰,۴۳ درصد از GDP) در سال ۱۳۹۴
۱۵	نرخ بیکاری در بین دانش‌آموختگان	۱۸,۳ الی ۲۰,۹ درصد در ترکیه ۷,۷ درصد و کشورهای آمریکا، کانادا، آلمان، نروژ و کره جنوبی زیر ۵ درصد. طبق گزارش مرکز تحقیقات سیاست‌های علمی کشور در سال ۱۳۹۸، آینده دانشگاه‌ها در ایران؛ جامعه محور و کارآفرین.

به جهت مطالعه تطبیقی و مصاحبه‌ها آیین نامه ارتقای اعضای هیأت علمی **جدول ۲** مصوب سال ۱۳۹۵ مورد تحلیل قرار گرفت. برای مثال اگر به لحاظ وزن عددی ارتقا به مرتبه دانشجویی را بررسی کنیم، آشکار است که وزن آیین نامه ارتقای اعضای هیأت علمی به سمت مقاله محوری است.

¹ Gross domestic product (GDP)

جدول ۲

حداقل امتیازهای لازم برای ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی آموزشی موسسه‌های تحت نظارت وزارت علوم (آیین‌نامه ارتقا مرتبه اعضای هیأت علمی مصوبه سال ۱۳۹۵)

ستون ۱	ستون ۲	ستون ۳	ستون ۴	ستون ۵	ستون ۶	ستون ۷	ستون ۸	ستون ۹	ستون ۱۰	ستون ۱۱	ستون ۱۲	ستون ۱۳	ستون ۱۴
مرتبه قبل از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی	مرتبگی
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱۲۰	۱۰	۵	۶۵	۳۰	۸	۲۵	۲۰	۱۵	۱۶	۵	۱۰	۱۰	۱۲۰
۱۳۰	۱۰	۵	۷۵	۵۰	۱۸	۴۰	۲۰	۱۵	۱۷	۵	۱۰	۱۰	۱۳۰

ماده ۱. حداقل ۱۰ امتیاز و حداکثر ۳۰ امتیاز برای فعالیت‌های فرهنگی؛

ماده ۲. حداقل ۲۰ امتیاز و حداکثر ۴۰ امتیاز برای فعالیت‌های آموزشی؛

ماده ۴. حداقل ۱۰ امتیاز و حداکثر ۳۵ امتیاز برای فعالیت‌های اجرایی؛

ماده ۳. حداقل ۶۵ امتیاز و بدون سقف امتیازات کسب شده از فعالیت‌های پژوهشی و فناوری.

اطلاعات **جدول ۲** نشان می‌دهد اگر حداقل امتیازهای وتوئی را در چهار ماده فوق مدنظر قرار دهیم ماده ۳ به تنهایی بیش از ۳ ماده دیگر اهمیت دارد و در ماده ۳ هم از ۶۵ امتیاز وتوئی ۲۵ امتیاز (۳۸,۵ درصد امتیازات وتوئی) آن مربوط به مقالات علمی پژوهشی (بند ۳-۱) است و ۸ امتیاز از ۶۵ امتیاز وتوئی فعالیت پژوهشی نیز مربوط به راهنمایی و مشاوره پایان نامه‌ها (بند ۳-۱۳) است و باقی ۱۴ بندهای ماده ۳ هیچکدام به تنهایی وتوئی نمی‌باشد این یعنی هیچ الزامی برای توسعه فناوری، ثبت اختراع، اکتشاف، تاسیس شرکت‌های دانش بنیان، تولید دانش فنی، گرفتن طرح‌های پژوهشی کاربردی، کسب رتبه در جشنواره‌های معتبر، ارائه سخنرانی‌های عمومی و کلیدی وجود ندارد و طبق ستون ۱۰ **جدول ۲** در صورتیکه متقاضی ۸ امتیاز از راهنمایی و مشاوره دانشجویان کسب کند با تکیه بر بند ۳-۱ می‌تواند ارتقا بگیرد.

ماده ۱: فعالیت‌های فرهنگی، تربیتی و اجتماعی

توجه جدی به معنویت (ایمان، ایثار، توکل) و اخلاق (راستگویی، صداقت، امانتداری، خیرخواهی، گذشت) باید سرلوحه تمام فعالیت‌های علمی و جهت دهنده مسیر حرکت فردی و اجتماعی اساتید و آن هم نه بصورت تئوریک بلکه بصورت عملی در کلاس و محیط دانشگاه نهادینه شود (Hoseini Moghadam, 2023). یکی از الزاماتی که جای خالی آن در دانشگاه‌های کشور احساس می‌شود، بحث رعایت اخلاق حرفه‌ای است. مقصود از اخلاق حرفه‌ای مجموعه قواعدی است که افراد به صورت داوطلبانه و براساس آموزه‌های اجتماعی و مذهبی در انجام کار حرفه‌ای خود رعایت کنند؛ بدون آن که الزام خارجی داشته باشند یا در صورت تخلف، به مجازات‌های قانونی دچار شوند. جامعه ما نیازمند آن است تا نمود بیرونی اخلاق حرفه‌ای شامل دلبستگی به کار، روحیه مشارکت و اعتماد، ایجاد تعامل با یکدیگر، رعایت و احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، عدالت و انصاف، صادق بودن، همدردی با دیگران و وفاداری را تعریف، و برای تحقق آن فرهنگ‌سازی کند (Amiri et al., 2010). در حال حاضر فضای علمی حاکم بر محیط دانشگاه، مبتنی بر ترغیب دانشجو به آموزش و یادگیری و ترغیب همکاران به گفتگو و نقد سازنده نیست. به نظر می‌رسد اعضای هیأت علمی، تعهد و مسئولیت اندکی در برابر جامعه احساس می‌کنند و نگاهی از «بالا به پایین» و

یا در بهترین حالت سیاست بی تفاوتی نسبت به صنعت، بازار و جامعه در بین دانشگاهیان بوجود آمده که این موضوع شکاف بین آن‌ها را افزایش داده است. اتمسفر دانشگاهی به سمت مقاله محوری و ارتقای شخصی سوق پیدا کرده و تربیت دانشجویان (شاگردپروری) و دانش مدرسی به تدریج رنگ باخته است (Hoseini Moghadam, 2023).

ماده ۲: فعالیت‌های آموزشی

برخی محققین و صاحب‌نظران دانشگاهی در خصوص فعالیت‌های آموزشی معتقد هستند که کار دانشگاهی و استادی به عشق و علاقه قلبی نیاز دارد. این باور وجود دارد که اگر بدون عشق وارد این کار شوید نمی‌توانید دوام بیاورید؛ زیرا هیچ پشتوانه‌ای وجود ندارد که دلگرم شوید. اگر کتابی بنویسید فقط برای دانش نوشته‌اید و اگر مقاله‌ای چاپ کنید باید منت ناشران را برای چاپ آن بکشید. کار دانشگاهی بدون عشق میسر نمی‌شود و با انسان عقلایی و اقتصادی ارسطو جور در نمی‌آید (Bakhtazmay & Farhangi, 2017). دانشگاه آینده دانشگاهی دانشجو محور و فعالیت‌محور خواهد بود. از این‌رو، بازنگری در شاخص‌های آیین نامه ارتقاء مبتنی بر رعایت الزامات زیر باید مدنظر قرار گیرد. ۱. از فعالان صنعتی برای آموزش دانشجویان باید استفاده کرد ۲. یادگیری انبوه جای خود را به یادگیری اختصاصی خواهد داد مثل پزشکی شخصی که در حال جایگزین شدن پزشکی سنتی فعلی است ۳. آموزش آینده فعالیت محور، محتوا محور، یادگیرنده و شبکه محور خواهد بود ۴. تغییر تفکر سنتی نسبت به آموزش و تلفیق شدن آن با آموزش‌های برخط و استفاده از فناوری‌های دیجیتال (Fazeli & Shams, 2023).

ماده ۳: فعالیت‌های پژوهشی، فناوری، نوآوری و کارآفرینی نوآرانه

تحقیق و توسعه مهمترین پیشران نوآوری است در واقع اولویت سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه نشان دهنده عزم جدی کشورها برای پیشتازی در علم و فناوری نسبت به سایر اهداف ملی است. ده سال گذشته را شاید بتوان به عنوان بیداری علمی در آسیا نام گذاشت که پرچمدار آن کشورهای چین و کره جنوبی هستند ولی برخی کشورهای شرق، جنوب شرق، و جنوب آسیا نیز فعالیت‌های قابل توجهی دارند. مقایسه رشد در پانزده سال اخیر در سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه در جهان نشان می‌دهد منطقه شرق/جنوب شرق/ و جنوب آسیا کانون جدید قدرت در آینده جهان است. در میان ۱۴ کشور این منطقه ژاپن، تایوان و سنگاپور و تا حدودی کره جنوبی قدمت بیشتری در سرمایه‌گذاری دارند، ولی بازیگر جدید و بسیار جدی کشور چین است که در سال ۲۰۱۵ به تنهایی ۲۱ درصد از کل سرمایه‌گذاری جهان را به خود اختصاص داده است. چین در حال تبدیل شدن به یک ابرقدرت علمی است. این کشور در سال ۲۰۰۰ نزدیک به ۲۵ میلیارد دلار به تحقیق و توسعه اختصاص داده است و در سال ۲۰۱۵ این عدد به ۴۲۰ میلیارد دلار رسیده است. بیداری چین در علم و فناوری، و پیشتازی این کشور در علم، معادلات جهانی را به نفع چین تغییر خواهد داد و نکته بسیار مهم درک مردم و بویژه جوانان این کشور از دست‌یابی به این قدرت و ورود آنان به این عرصه بوده است (Seyedi, 2018).

این بند از آیین نامه اثرگذاری بیشتری در ارتقای اعضای هیأت علمی دارد و بیشترین انتقادات نیز بر این بخش متمرکز است. در این بخش مقالات شمشیر دو لبه هستند و موافقان و مخالفان زیادی دارد. به نظر می‌رسد بسیاری از مقالات چاپ شده با مسائل جامعه ارتباطی ندارد و معمولاً بی‌تقاضا و بدون استفاده باقی می‌ماند. بنابراین دانشگاه وظیفه دارد به صورت علمی این موضوع را آسیب‌شناسی کند و در سیاست‌های علمی خود بازبینی کند لذا در بازنگری آیین نامه ارتقاء و تبدیل وضعیت در حالت کلی پیشنهاد می‌شود در این بخش در کنار مقالات با کیفیت به عنوان یکی از خروجی با ارزش تحقیقات اساتید، باید به تالیف کتاب، تحقیقات کاربردی و ثبت اختراعات معتبر اهمیت بیشتری داده شود و ارتقا اساتید می‌تواند براساس توانمندی آن‌ها در یکی از حوزه‌های زیر: (۱) چاپ مقالات با کیفیت یا (۲) تالیف کتاب‌های معتبر فارسی و انگلیسی یا (۳) انجام طرح‌های تحقیقاتی کاربردی و با دستاورد مشخص یا (۴) تولید دانش فنی/اختراع یا اکتشاف منجر به تولید تجاری سازی محصول یا فرایند، و یا (۵) کارآفرینی نوآورانه انجام گیرد.

ماده ۴: فعالیتهای علمی و اجرایی

امروزه مهم‌ترین سرمایه هر سازمانی نیروهای انسانی فعال، آگاه به مسائل و با انگیزه در آن است. بنابراین مانند هر سرمایه دیگری باید مدیریت شود و نظارتی بر عملکرد آن در سازمان وجود داشته باشد. ارزیابی عملکرد عبارت است از فرایندی برای تعیین عملکرد موفق یا ناموفق کارکنان با شاخص‌ها و استانداردهایی که از پیش تعیین شده است. ارزیابی عملکرد یکی از مهمترین فرآیندهای مدیریت منابع انسانی است که ضمن ارتقاء پاسخگویی میزان تحقق اهداف و برنامه‌های هر سازمان را مشخص می‌کند ارزیابی به عنوان یکی از فعالیتهای کلیدی و از عناصر اصلی مدیریت به شمار می‌رود و ابزاری است کارآمد که مدیر و کارکنان از طریق آن به نقاط قوت و ضعف سازمان پی برده و با ریشه‌یابی آن‌ها اقدامات اصلاحی جهت بهبود عملکرد را انجام می‌دهند. در ارزیابی مدیران و کارکنان یک سازمان می‌توان موارد زیر را مدنظر قرار داد:

۱. به چه میزان نظام پذیرش و بررسی پیشنهادها، در سازمان مستقر و اجرا شده است؟
۲. در خصوص تدوین شاخص‌های اختصاصی ارزیابی عملکرد چه اقداماتی انجام شده است؟
۳. آیا ضوابط مشخص و معینی برای انتخاب، انتصاب و نظارت بر مدیران تحت نظر تدوین شده است؟
۴. چه اقدامی در زمینه تدوین نظام جامع آموزش کارکنان در آن مجموعه انجام شده است؟ در ارتباط با این بند از آیین‌نامه و خصوصاً نظارت بر حضور فعال و تمام وقت اعضای هیأت علمی در موسسه و مشارکت براساس تکالیف تعیین شده در اجرا با مشکل اساسی روبرو است و کمتر مدیری آماده هزینه در اجرای دقیق این بند از آیین‌نامه است و به دلیل نبود شاخص‌های شفاف و قابل رصد گاهی ابزاری در دست مدیران برای تسویه حساب‌های شخصی با متقاضی است.

ماده ۵: تاثیرگذاری اجتماعی (ماده پیشنهادی)

ظهور اقتصاد دانش بنیان و به دنبال آن افزایش انتظارات جامعه و دیگر بازیگران و ذینفعان از دانشگاه باعث شده است که دانشگاه نسبت به این تغییرات و خواسته‌ها واکنش نشان دهد. اینکه چگونه چارچوب‌های آموزش عالی می‌توانند بر فعالان و بازیگران عرصه آموزش عالی تاثیر گذارد و آن‌ها را در برابر تحقق اهداف ملی پاسخگو و مسئولیت‌پذیر کند به ساختارها، قوانین و مقررات وضع شده برمی‌گردد. تاثیرگذاری و تاثیرپذیری آموزش عالی بر ذینفعان در چارچوب آیین‌نامه ارتقا در شاخص‌های مثل (۱) مشارکت ذینفعان در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری (۲) پاسخگو بودن در برابر ذینفعان (۳) مقررات‌گذاری با حضور ذینفعان (۴) شفاف‌سازی (۵) حق اظهار نظر و (۶) حق اعتراض به تصمیمات امکان‌پذیر است. بنابراین با تمرکز بر ضرورت مشارکت ذی‌نفعان می‌توان به مسئولیت اجتماعی دانشگاه‌ها اشاره کرد. لذا دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی باید به نیازهای محلی و منطقه‌ای در برنامه درسی، تدوین و بازنگری رشته‌ها (آموزش)، مسئله محوری و رفع نیازهای واقعی جامعه، صنعت و بازار در پژوهش و فناوری بیش از پیش توجه کند و دانشجویان و اعضای هیأت علمی را با وضع قوانین و مقررات شفاف به حضور و مشارکت فعالانه در نهادهای مدنی و داوطلبانه جامعه محور و با رویکرد ذینفع مداری ترغیب و تشویق کند (Seyedi, 2018). از تصویب (۱۳۹۵/۰۵/۱۱) آیین‌نامه ارتقاء مرتبه اعضای هیأت علمی بیش‌تر از ۷ سال می‌گذرد ولی اصلاحات جدی در آیین‌نامه ارتقاء مرتبه اعضای هیأت علمی اعمال نشده است. از طرفی دیگر، هدف ارتقاء مرتبه اعضای هیأت علمی تنها ارتقاء اعضای هیأت علمی از استادیاری به دانشیاری و یا از دانشیاری به استاد تمامی بدون در نظر گرفتن افزایش کیفیت آموزش، پژوهش، فناوری و تاثیرگذاری اجتماعی نیست. در ارتباط با ضرورت بازنگری آیین‌نامه ارتقا مرتبه اعضای هیأت علمی و توسعه علمی کشور نکات زیادی تا به امروز مطرح شده است که در **جدول ۳** نکات کلیدی برخی از این نظرات خلاصه شده است.

جدول ۳

مرور تطبیقی ادبیات توسعه علمی و تاثیر آیین نامه "ارتقاء" مرتبه اعضای هیأت علمی بر آینده آموزش عالی کشور

ردیف/ سال	خبره دانشگاهی	موضوع	نکات کلیدی
۱ ۱۳۹۷	رضا داوری اردکانی- استاد دانشگاه تهران- رئیس سابق فرهنگستان علوم	توجه به مسائل انتزاعی	از دانشگاهیان قطع امید کرده‌ام. دانشگاهیان با توسعه آموزش عالی در سال‌های اخیر دو گروه شده‌اند: گروهی که دانشمندند و گروهی که بیشترشان شغل دانشگاهی دارند. از گروه دوم که توقع نباید داشت اما گروه اول هم بیشتر به علم و تخصص خود مشغول‌اند و کمتر مجال نگاه کردن به بیرون و مسائل جامعه دارند. معمولاً فکر نمی‌کنند که چه باید کرد. بی‌آنکه به عمل بیندیشند تصمیم می‌گیرند و اقدام می‌کنند. دانشگاه روزبه‌روز بیشتر گرفتار مسائل انتزاعی می‌شود و دیگر چندان پیوندی با سیاست و جامعه و زندگی ندارد.
۲ ۱۳۹۸	علی اکبر صبوری- استاد دانشگاه تهران- نماینده ۹ دوره هیأت ممیزه دانشگاه تهران	پیشرفت‌های علمی ایران	برخی از گزارش‌ها و سخنرانی‌ها سعی در مخدوش کردن پیشرفت‌های علمی ایران دارد ایشان با تائید افزایش کمی تولیدات علمی خصوصاً مقالات چاپ شده در نشریات علمی از کیفیت مقالات و افزایش تعداد استنادات به مقالات ایرانی هم دفاع می‌کند. ایشان ایجاد پارک‌های علم و فن‌آوری و شرکت‌های دانش‌بنیان به عنوان ضلع سوم علم، تحقیقات و فناوری در اسناد بالادستی وزارتین علوم و بهداشت در توسعه علمی معرفی می‌کند در ارتباط با نقش دانشگاه‌ها در جامعه و تاثیرگذاری دانشگاه‌ها در جامعه نیز معتقد هستند هنوز به باور نقش دانشگاه‌ها در حل مشکلات و معضلات جامعه نرسیده‌ایم، اما به امید آن روز نشستیم.
۳ ۱۴۰۲	سعید رضا عاملی- استاد- نماینده هیأت ممیزه دانشگاه تهران، دبیر سابق شورای عالی انقلاب فرهنگی	ضرورت بازنگری آیین نامه ارتقا	تمرکز دانشگاه در درجه اول برای علم، نوآوری، تنوع‌بخشی به حوزه‌های علم، رشد و پیشرفت جامعه و مسئولیت‌های اجتماعی باید باشد. در شاخص‌ها، وزن امتیازی بالایی به اثرگذاری اجتماعی و حل معضلات در امور کشور و تاثیرگذاری در پیشرفت کشور باید قائل شد، در راستای ارتقای شفافیت عملکرد و تصمیمات هیأت ممیزه، دلیل رد شدن‌های درخواست یک عضو هیأت علمی را به صورت مکتوب به متقاضی اعلام نمائید.
۴ ۱۳۹۶	مهدی گلشنی-استاد دانشگاه صنعتی شریف-عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی	سیاست‌های علمی ارتقاء	سیاست‌های علمی و آیین نامه ارتقاء و ترفیع فعلی زیر سوال است. متأسفانه ما علم را نه برای تولید ثروت و قدرت به کار می‌بریم، نه اصالتاً در مقام فهم طبیعت هستیم و نه در مقام نوآوری در آن. فرهنگ فعلی حاکم در دانشگاه‌ها به دانشجو القاء می‌کند که فقط دنبال تأمین شغل آینده‌اش و شهرتش باشد. رواج معیارهای نادرست در ارزیابی محصول کار دانشگاهیان و تاکید روی چاپ مقالات در مجلات ISI از خسارت‌بارترین آن‌ها است. رواج معیارهای نادرست در سنجش فعالیت‌های علمی افراد مثل نداشتن مقاله، یا سمت اجرایی در ترفیع سالانه افراد بسیار غلط است.
۵ ۱۴۰۰	عبدالرضا باقری-استاد دانشگاه فردوسی مشهد- قائم مقام سابق وزیر علوم و رئیس هیأت ممیزه و هیأت امنای وزارت علوم	ضرورت بازنگری آیین نامه ارتقا	در کل کشور به یک آیین‌نامه قابل انعطاف در نظام آموزشی نیاز است تا همه بخش‌ها و زیرنظام‌ها بتوانند از آن بهره‌مند شوند. با حفظ چارچوب اصلی آیین‌نامه برای بهبود آن در راستای توسعه مهارت‌افزایی و اشتغال‌پذیری فارغ التحصیلان و تحقق و توسعه فناوری نیاز به بازنگری است. بها دادن به افزایش کیفیت آموزش، توجه به تنوع رشته‌ای، هدفمند کردن توسعه فناوری و تقویت ارتباط دانشگاه با جامعه و نیز تقویت و توسعه همکاری‌های بین‌المللی و حفظ و ارتقای شاخص‌های علمی کشور در سطح بین‌المللی، در کنار این‌ها توجه به مسئولیت‌های اجتماعی اعضای هیأت علمی متناسب با فرهنگ ایرانی اسلامی از جمله این ویژگی‌هاست.
۶ ۱۴۰۰	محمود کمره‌ای-استاد-معاون آموزشی و دبیر هیأت ممیزه دانشگاه تهران	ضرورت بازنگری آیین نامه ارتقا	انتقال پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری از ماده سه (پژوهشی) به ماده دو (آموزش)، چاپ مقالات علمی پژوهشی در نشریات بین‌المللی به صورت الزام‌آور قید شده که باید قید الزام آن برداشته شود، کف و سقف برخی از امتیازات در جدول باید بازنگری شود. توسعه فناوری و طرح‌های نوآورانه و خلاقانه به عنوان ماده جدید مدنظر است.
۷ ۱۳۹۹	رسول جعفریان-استاد- رئیس سابق کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، رئیس کتابخانه ملی مجلس	توسعه علمی	مسیر علم در کشور ما به صورت جدی از نظر بررسی موانع ذهنی و مفهومی دنبال نشده است. ما هیچ وقت علم را جدی نگرفتیم. شاید واقعا نمی‌توانستیم. یعنی در مقطعی از تاریخ می‌خواستیم ولی اصلاً امکانش نبود. من معتقدم، موانع آن قدر جدی و زیاد و در تمام بدنه جامعه ما حضور دارد که اصلاً و ابداً امیدی به آینده علمی نیست.

۸	علی اکبر فرهنگی - استاد دانشگاه تهران و چهره ماندگار	دانش و دانشگاه	کار دانشگاهی و استادی به عشق نیاز دارد و بس. اگر بدون عشق وارد این کار شوید نمی‌توانید دوام بیاورید؛ زیرا هیچ پشتوانه‌ای وجود ندارد که دلگرم شوید. اگر کتابی بنویسید فقط برای دانش نوشته‌اید و اگر مقاله‌ای چاپ کنید باید منت ناشران را برای چاپ آن بکشید. کار دانشگاهی بدون عشق میسر نمی‌شود و با انسان عقلایی و اقتصادی جناب ارسطو جور در نمی‌آید.
۹	مقصود فراسخواه-استاد -مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم (Farasatkah,) ۲۰۱۱	توجه به چالش‌های دانشگاه و فعالیت‌های میان رشته‌ای	دانشگاه‌های ایران از بدو تاسیس وابستگی مالی به بدنه دولت داشته‌اند و همین امر باعث دخالت بیش از حد دولت‌ها در تدوین و تصویب قوانین و مقررات‌های دانشگاهی و همچنین عزل و نصب‌ها شده است. جامعه محور نبودن دانشگاه و وابستگی آن‌ها به دولت باعث افول مرجعیت علمی و اقتدار اعضای هیأت علمی و دانشگاه‌ها شده است. در دانشگاه‌ها فرهنگ مادی‌گرایی جایگزین فضیلت اخلاقی شده و ارتقای اعضای هیأت علمی براساس شاخص‌های کمی انجام می‌شود تا کیفیت عملکرد و شایستگی آنها. اعضای هیأت علمی به کارمندان دولتی شبیه هستند که توان نوآوری آن‌ها با بوروکراسی‌های اداری کم‌رنگ شده است.
۱۰	محمد حسینی مقدم-استادیار- گروه مطالعات آینده‌نگر، مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم	عدم ارتباط مستقیم میان توسعه علمی و چالش‌های کشور	در سال ۲۰۱۹ جایگاه علمی ایران با یک پله صعود به پانزدهمین کشور دنیا رسید و ایران برای دستیابی به این مقام ۶۷ هزار و ۷۴۴ مقاله چاپ کرده است. هیچ ارتباطی مستقیم و غیرمستقیم میان توسعه علمی و پیشرفت اقتصادی، بحران اشتغال، سطح رفاه و معیشت افراد جامعه شکل نگرفته و مصداق توسعه علم توسط ساکنان برج‌های عاج فلسفی است که در دنیای خود و مسفل از واقعیات جامعه در مسیری که بروکراسی مشخص کرده است گام بر می‌دارند. این بروکراسی تعیین می‌کند که یا مقاله منتشر کنید تا ترفیع بگیرید و ارتقا داده شوید یا که مشمول رکود علمی و اخراج از مؤسسه آموزشی می‌شوید. مضمون این عبارت: "یا مقاله چاپ کن یا بمیر"
	(Publ i sh or peri sh)		
۱۱	رضا مهدی- دانشیار- برنامه ریزی توسعه آموزش عالی، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم	سازگاری دانشگاه با محیط	در جهان پویا بخش‌های مهمی از آموزش عالی و دانشگاه نسبت به قدرت، فرهنگ، دولت و صنعت به صورت نهاد محافظه کار تقریباً ایستا باقی مانده و در مقایسه با دهه‌های اول نیمه دوم قرن بیستم که دانشگاه به نهاد معتبر جامعه تبدیل شد اعتبار آن با روند نزولی مواجه شده است. سازگاری با محیط، یکی از الزامات توسعه پایدار و فعال نظام دانشگاهی در شرایط تغییر شتابان است. سازگاری دانشگاه با محیط یک معیار اساسی برای کیفیت آموزش عالی است.
۱۲	سید مهدی سیدی- دانشیار- پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری	توجه ویژه به نوآوری و فناوری در آیین نامه ارتقا	تحقیق و توسعه مهمترین پيشران نوآوری است در واقع اولويت سرمايه گذاري در تحقيق و توسعه نشان دهنده عزم جدی کشورها برای پیشتازی در علم و فناوری نسبت به سایر اهداف ملی است. گفتمان علم و فناوری به گفتمان غالب در کشور ما تبدیل نشده است و بسیاری از مسئولان، افزایش بودجه تحقیق و توسعه را اولویت اصلی کشور نمی‌دانند. توسعه فناوری از تحقیقات کاربردی، و تحقیقات کاربردی از تحقیقات پایه منشاء می‌گیرند و به همین دلیل عمده سرمایه گذاری دولت آمریکا در تحقیق و توسعه، از تحقیقات پایه صورت می‌گیرد.
۱۳	علی حسین رضایان-استاد دانشگاه تهران، نماینده هیأت ممیزه دانشگاه و رئیس دانشکده (Rezayan et al., 2022)	آینده آیین نامه ارتقا اعضای هیأت علمی	توجه به چالش‌های اجتماعی نوظهور در عرصه‌های ملی و بین المللی و نگاه کل گرایانه، جامع نگرانه و رویکرد سیستمی به آنها، ضرورت انطباق پذیری نظام‌های آکادمیک با مقتضیات فرارشته‌ای و میان رشته‌ای را غیرقابل اجتناب کرده است ولی ساختارهای سنتی نظام آموزش عالی در مقابل توسعه علوم میان رشته‌ای برای پاسخگویی به چالش‌های نوظهور مقاومت می‌کنند. تمرکز بر ارتقای کیفیت یا همان حکمرانی خوب در آموزش عالی یکی از اصول بهبود وضعیت علمی کشور محسوب می‌شود و بنابراین بازبینی آیین نامه ارتقاء و انعطاف پذیر کردن آن و بالا بردن قدرت انطباق پذیری آن با کلان روندها و رخدادهای جهانی، از مهمترین اقدام‌ها در آموزش عالی می‌تواند باشد.
۱۴	محمد فاضلی- استادیار- جامعه‌شناس دانشگاه شهید بهشتی	مسئولیت اجتماعی دانشگاه‌ها	مدل ارزیابی دانشگاه‌های ما باید تغییر کند. نپرسیم چند مقاله به چند زبان نوشته‌اید؟ نپرسیم چقدر موثر بوده‌اید؟ اجتماع محلی فقط درد مسائل را درک می‌کند، این دانشگاه است که باید مسأله را شناسایی کند و راهکار ارائه دهد. هدف نهایی دانشگاه، در کنار تعهدات جهانی و ملی، ارتقا کیفیت زندگی شهروندان است.
۱۵	مهران صولتی- دانش آموخته دکتری جامعه شناسی سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی	رفع موانع سیاسی توسعه علمی	تولید فله‌ای مقالات برای القای حس کارآمدی و پیشرفت به مخاطبان داخلی و خارجی. هراس از پیامدهای علم مدرن، نفی استقلال دانشگاه‌ها. در جهان مهمترین کانون تجدد دانشگاه‌ها هستند که توانسته‌اند مبتنی بر علم مدرن، مسائل جامعه را حل و فصل کنند. اما در

ایران دانشگاه حدود یک سده است که به زنده‌های بر بروکراسی رایج تبدیل و زندگی دانشگاهی به نوعی زیست کارمندوار و بی ارتباط با مسائل جامعه و حکومت تبدیل شده است.			
افزایش تولیدات علمی به آیین نامه ارتقاء اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و همچنین شرط فارغ التحصیل شدن دانشجویان دکتری با چاپ مقاله در نشریات علمی گره خورده است.	گزارش پروژه ایران ۲۰۴۰ توسعه علمی ایران	۱۶	۱۳۹۸
کمی‌گرایی لجام گسیخته، به حاشیه رفتن شأن «معلمی» و رسالت «شاگردپروری»، نادیده گرفته شدن تفاوت‌های ماهوی حوزه‌های علمی مختلف، افول مرجعیت و اقتدار حقوقی استادان دانشگاه.	ضرورت بازنگری آیین نامه ارتقا	۱۷	۱۳۹۸

روش پژوهش

در پژوهش‌های علوم انسانی به طور اعم و در پژوهش‌های علوم رفتاری به طور اخص، انتخاب روش پژوهش برای پی بردن به واقعیت حائز اهمیت است. پژوهش حاضر به طور عمدۀ اکتشافی و مبتنی بر پژوهش‌های کیفی بوده است و روش بررسی آن تحلیل مضمون یا تم است. مضمون‌ها حاوی اطلاعات مهمی در داده‌ها بوده و تا حدی معنا و مفهوم الگوی مجموعه‌ای از داده‌ها را نشان می‌دهند. فراگرد تحلیل مضمون، زمانی آغاز می‌شود که تحلیل‌گر، الگوهای معنایی و موضوع‌هایی را که جذابیت بالقوه دارند، مد نظر قرار می‌دهد (Aboalmaali et al., 2020). البته چون این پژوهش در عمل برای اصلاح آیین نامه ارتقاء مفید است، می‌تواند زمینه ساز استفاده‌های کاربردی در پژوهش‌های بعدی باشد. پس از بررسی عمیق ادبیات پژوهش و بررسی سایر پژوهش‌ها و تدوین جدول تطبیقی با راهنمایی تعدادی از خبرگان پرسش‌هایی برای مصاحبه و پنل تخصصی آماده شد. با توجه به مصاحبه ساختاریافته و عمیق با خبرگان و اخذ دیدگاه‌های آنان روش تحلیل تم به منزله یکی از منعطف‌ترین روش‌های کارآمد، به کار گرفته شده است.

تحلیل تم به باور بارون و کلارک، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی و فراگردی برای تحلیل داده‌های متنی است که داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی بدل می‌کند و در دیدن متن، برداشت مناسب از اطلاعات به ظاهر نامرتبط، تحلیل اطلاعات کیفی، مشاهده نظام مند شخص، گروه، موقعیت و نیز تبدیل داده‌های کیفی به داده‌های کمی کاربرد دارد. مفهوم تم، مبین اطلاعات مهمی درباره داده‌ها و پرسش‌های پژوهش است و تا حدی معنا و مفهوم الگوی موجود در مجموعه‌ای را نشان می‌دهد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها با استفاده از رویکرد کیفی تحلیل تم در قالب تم‌های اصلی، تم‌های فرعی و مفاهیم ارائه شده است. بر اساس رویکرد بارون و کلارک، در این پژوهش برای تحلیل تم، طی شش فاز آشنایی با داده‌ها، ایجاد کدهای اولیه، جست و جوی تم‌ها، بازنگری تم‌ها، تعریف و نام گذاری تم‌ها و در نهایت گزارش آماده شده است (Braun & Clarke, 2006). در گام نخست، فایل‌های دست نویس، به صورت منسجم تایپ و دسته بندی شدند. در گام دوم پس از تحلیل و سازماندهی داده‌ها در گروه‌های معنادار، کدهای اولیه ایجاد شده اند و در گام سوم با تمرکز بر تحلیل در سطحی کلان تر، پس از حصول اطمینان از اینکه تم‌ها غیر تکراری و در عین حال کلان و دربرگیرنده تمامی ایده‌های مطرح شده باشند، کدهای مختلف در قالب تم‌ها مرتب شدند. گام چهارم، شامل پالایش تم‌ها است. از این رو، در این پژوهش تم‌های همگون در گروه‌های منسجم بر اساس محتوا و مبانی نظری دسته بندی شدند و عناوین کوتاه و مناسب با قابلیت انتقال معنا به خواننده برای مضمین اصلی انتخاب شدند (Gholipour et al., 2017). برای افزایش قابلیت اعتماد پژوهش، پروتکل مصاحبه شامل شیوه شروع مصاحبه تدوین شد تا از پراکنده گویی جلوگیری شود. با مشخص کردن محورهای اصلی مصاحبه و آزاد بودن پژوهشگران برای طرح پرسش‌های خود در هر محور، برای افزایش روایی پژوهش تلاش شده است. مستقل بودن پژوهشگران از موضوع پژوهش و حذف تعصب و پیش فرض‌های غیرلازم، مهم‌ترین عنصر پایایی در

پژوهش‌های کیفی است (Hosseini et al., 2021). در نهایت، شبکه مضامین به دست آمده در اختیار دو نفر از خبرگانی که در مصاحبه‌ها مشارکت نداشتند قرار داده شد و بر اساس نظرهای اصلاحی آنها، مضامین فراگیر و سازمان دهنده (مضامین اصلی و فرعی) اصلاح شدند. روش گردآوری داده و اطلاعات، شامل روش مطالعه‌های کتابخانه‌ای با ابزار فیش نویسی و میدانی با ابزار مصاحبه است. به این منظور، ابتدا با استفاده از روش کتابخانه‌ای و ابزار فیش نویسی، پیشینه مربوط به موضوع بررسی شد و مدل اولیه مبتنی بر پیشینه تدوین شد. در روش میدانی نیز با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه ساختار یافته، برای تحلیل و بررسی آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی از روش تحلیل مضمون استفاده شد. جامعه خبرگان، این پژوهش شامل نخبگان دانشگاهی و اجرایی بودند. با ۲۰ خبره دانشگاهی و اجرایی مصاحبه شد و از مصاحبه ۱۸ به بعد، دیگر داده و اطلاعات جدیدی شناسایی نشد، بنابراین کفایت نمونه‌گیری در مصاحبه بیستم محرز شد. این مصاحبه‌ها حدود سه ماه زمان برد. ویژگی‌های مصاحبه شونده‌گان بدین ترتیب بود؛ بالای ۱۰ سال سابقه اجرایی؛ سابقه تدریس در حوزه‌های مختلف مدیریتی و علوم مهندسی؛ عضو هیأت ممیزه آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی. مشخصات مصاحبه شونده‌گان در جدول ۴ آمده است:

جدول ۴

ویژگی‌های جمعیت شناختی مصاحبه شونده‌گان

محل خدمت	رتبه علمی/دانشگاه	مدرک و رشته تحصیلی	سابقه اجرایی و علمی
دانشگاه	استاد تمام دانشگاه تربیت مدرس	دکتری بیوفیزیک	۲۰ سال، ۴ سال مسئولیت وزارتخانه، ۱۰ سال سابقه اجرایی در دانشگاه و ۳ دوره نماینده هیأت ممیزه
	استاد تمام دانشگاه تهران	دکتری اقتصاد	۲۰ سال، ۲ دوره نماینده هیأت ممیزه دانشگاه
	استاد تمام دانشگاه علم و صنعت	دکتری شیمی	۱۰ سال، رئیس دانشکده، ۲ دوره نماینده هیأت ممیزه دانشگاه
	دانشیار دانشگاه صنعتی شریف	دکتری فلسفه علم و فناوری	۱۰ سال سابقه اجرایی، معاونت فرهنگی دانشگاه
	دانشیار دانشگاه تهران	دکتری مهندسی مکانیک	۱۰ سال، مدیر شرکت دانش بنیان و کارآفرین
	دانشیار دانشگاه زنجان	دکتری فلسفه	۲۰ سال،
	دانشیار دانشگاه تهران	دکتری اقتصاد	۱۰ سال، معاون اداری و مالی دانشکده
	دانشیار دانشگاه تهران	مهندسی صنایع	۱۰ سال سابقه علمی و اجرایی، مدیر پارک علم و فناوری دانشگاه
	دانشیار دانشگاه شهید بهشتی	دکتری ریاضی	۱۳ سال سابقه علمی و اجرایی
	دانشیار دانشگاه مالک اشتر	دکتری مهندسی برق	۲۰ سال، مدیر شرکت دانش بنیان و کارآفرین
	دانشیار دانشگاه تهران	دکتری بیومکانیک	۱۰ سال سابقه تدریس
	دانشیار دانشگاه شریف	دکتری مهندسی هوا و فضا	۱۰ سال سابقه علمی و اجرایی
	استادیار دانشگاه تهران	دکتری ژئوفیزیک	۲۵ سال سابقه علمی و اجرایی، مدیرکل منابع انسانی
	استادیار دانشگاه تهران	دکتری مهندسی ژنتیک	۱۲ سال، معاون آموزشی دانشکده
	استادیار دانشگاه امیرکبیر	دکتری مهندسی علم مواد	۱۳ سال، مدیر گروه
	استادیار دانشگاه ملایر	مهندس کشاورزی	۱۰ سال، مدیر گروه
	استادیار دانشگاه تهران	دکتری مهندسی صنایع	۲۰ سال، رئیس پارک علم و فناوری دانشگاه، مدیر سازمان برنامه و بودجه
	استادیار دانشگاه تهران	دکتری حشره شناسی	۲۵ سال، معاون اجرایی دانشکده

یافته‌های پژوهش

پیش از اجرای مصاحبه‌ها، اطلاعات مورد نیاز پژوهش مانند اهداف پژوهش و همچنین مدل برآمده از بررسی ادبیات پژوهش به مصاحبه شونده‌گان ارائه شد تا اطلاعات مختصری درباره این پژوهش و اهداف داشته باشند و تا حد امکان از دریافت اطلاعات نامرتبط جلوگیری شود. مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری (یعنی آنجا که دیگر اطلاعات جدیدی به دست نیامد) ادامه یافتند. با توجه به مبانی نظری، پیشینه پژوهش و همچنین آیین نامه ارتقاء، مبادی مصاحبه با خبرگان فراهم شد. پس از تشریح اهداف و پرسش‌های پژوهش، تم‌هایی حاصل شد که عبارتند از: انتظارات جامعه از دانشگاه، رضایت اعضای هیأت علمی از اجرای آیین نامه، انطباق پذیری آیین نامه‌ها با کلان روندها، تاثیرپذیری آیین نامه از فناوری‌های نوظهور، واکاوی پژوهش‌های میان رشته‌ای (عقب ماندگی آیین نامه از دانشگاه نسل ۳ و ۴). ۳۶ کد فقط در پاسخ به پرسش از آیین نامه ارتقاء و اولویت بندی این عوامل، برای "ارتقاء" و تبدیل وضعیت اعضای هیأت علمی و آینده آموزش عالی کشور شناسایی شدند.

برای تدوین جدول ۵ توضیحاتی درباره سوالات و روند اصلاحات آیین نامه ارتقای اعضای هیأت علمی داده شد و نظر خبرگان تا مصاحبه ۱۸ به اشباع رسید ولی مصاحبه تا نفر بیستم ادامه یافت و متوقف شد. ۳۶ کد در کدگذاری باز تنها در پاسخ به پرسش از آیین نامه ارتقاء و اولویت بندی این عوامل، برای "ارتقاء" و تبدیل وضعیت اعضای هیأت علمی و آینده آموزش عالی کشور شناسایی شدند و سپس ۵ کد اصلی انتظارات جامعه از دانشگاه، رضایت اعضای هیأت علمی از اجرای آیین نامه، انطباق پذیری آیین نامه‌ها با کلان روندها، تاثیرپذیری آیین نامه از فناوری‌های نوظهور، واکاوی پژوهش‌های میان رشته‌ای (عقب ماندگی آیین نامه از دانشگاه نسل ۳ و ۴) با راهبری خبرگان مورد شناسایی قرار گرفت و در ادامه این ۳۷ کد اصلی به مضامین اصلی و فرعی دسته بندی شدند.

جدول ۵

کدگذاری محوری

مضمون اصلی (ابعاد)	مضامین فرعی (مولفه‌ها)	کدهای اولیه
انتظارات جامعه از دانشگاه	ضعف ارتباط دانشگاه با جامعه، عدم انطباق تحقیقات دانشگاهی با مجموعه نظام مسائل، تمرکز بر حل مسائل محلی، نادیده گرفتن مجموعه نظام مسائل کشور در سه سطح ملی، منطقه‌ای و محلی، مسئله محور نبودن عناوین پروژه‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی، تقویت فرهنگ علمی و اخلاق حرفه‌ای، جایگزینی فرهنگ مادی گرایی با فضیلت اخلاقی، عدم تجاری‌سازی تحقیقات انجام شده، فقدان شایسته سالاری و تمرکز بر کمیت، عدم انطباق تحقیقات دانشگاهی با حل معضلات و مشکلات جامعه، نادیده گرفتن تغییرات محیطی، و عدم انطباق‌پذیری با کلان روندها، چالش‌های قرن ۲۱، لزوم تلفیق فناوری‌های فیزیک، دیجیتال و زیست شناسی و لزوم بازبینی آیین نامه و تدوین شاخص‌ها مبتنی بر انقلاب دیجیتال نسل چهارم	A1, A2, A7, A8, A9, B1, B6, B7, C1, C2, C4, D6, E2
رضایت اعضای هیأت علمی از اجرای آیین نامه	تمرکز بر ارتقای شخصی و کمی گرایی، تقویت همکاری‌های علمی بین المللی، تقویت شاخص‌های دیپلماسی علمی، مسئله محور نبودن پروژه‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی، تقویت فرهنگ علمی و اخلاق حرفه‌ای، بازنگری و اصلاح شاخص‌های آموزشی، جایگزینی فرهنگ مادی گرایی با فضیلت اخلاقی، فقدان شایسته سالاری و تمرکز بر کمیت، کاهش اختیارات و قدرت استادان، عدم تجاری سازی تحقیقات انجام شده، لزوم حمایت و بازنگری آیین نامه ارتقای اعضای هیأت علمی با در نظر گرفتن امتیازدهی به تحقیقات بنیادین با تعیین امتیاز در بازه‌های کوتاه مدت به تفکیک سال‌های پژوهش، عدم استقلال دانشگاه‌ها در تصویب آیین نامه‌ها و تصمیمات اجرایی، پاسخ گویی به مشکلات با رویکرد میان رشته‌ای، تقویت شبکه نخبگان دانشگاهی با تفکر میان رشته‌ای	A3, A4, A5, A9, B1, B2, B6, B7, B9, C1, C6, C8, E1, E2

A1, A2, A5, A7, A9, C1, C4, E1, E3, E4	ضعف ارتباط دانشگاه با جامعه، عدم انطباق تحقیقات دانشگاهی با مجموعه نظام مسائل، لزوم قوی‌تر شدن شاخص‌های دیپلماسی علمی، تمرکز بر حل مسائل محلی، مسئله محور نبودن عناوین پروژه‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی، نادیده گرفتن تغییرات محیطی، و عدم انطباق پذیری با کلان روندها، پاسخ گویی به مشکلات با رویکرد میان رشته ای، لزوم تلفیق فناوری‌های فیزیک، دیجیتال و زیست شناسی و لزوم بازبینی آیین نامه و تدوین شاخص‌ها مبتنی بر انقلاب دیجیتال نسل چهارم گذار از دانشگاه‌های نسل‌های اول و دوم به نسل‌های سوم و چهارم	انطباق پذیری آیین نامه‌ها با کلان روندها
C1, C4, D1, D2, D4, D5, D6, E2, E3	عدم تجاری سازی تحقیقات انجام شده، نادیده گرفتن تغییرات محیطی، و عدم انطباق پذیری با کلان روندها، لزوم نهادینه سازی گفتمان علم و فناوری، نادیده گرفتن تاثیرات فناوری‌های نوظهور مثل هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، پردازش ابری، واقعیت مجازی، رباتیک پیشرفته، نانوتکنولوژی، بیوتکنولوژی، پرینتر سه بعدی، پهپادها، ابهام ناشی از فناوری‌های نوظهور، نقش اسناد و سند چشم انداز جمهوری اسلامی و بیانیه گام دوم بر آیین نامه ارتقاء، چالش‌های قرن ۲۱، تقویت شبکه نخبگان دانشگاهی با تفکر میان رشته ای، لزوم تلفیق فناوری‌های فیزیک، دیجیتال و زیست شناسی و لزوم بازبینی آیین نامه و تدوین شاخص‌ها مبتنی بر انقلاب دیجیتال نسل چهارم	تاثیرپذیری آیین نامه از فناوری‌های نوظهور
A2, A8, A9, C2, D6, E1, E2, E3, E4	عدم انطباق تحقیقات دانشگاهی با مجموعه نظام مسائل، نادیده گرفتن مجموعه نظام مسائل کشور در سه سطح ملی، منطقه‌ای و محلی، مسئله محور نبودن عناوین پروژه‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی، عدم انطباق تحقیقات دانشگاهی با حل معضلات و مشکلات جامعه، چالش‌های قرن ۲۱، تقویت شبکه نخبگان دانشگاهی با تفکر میان رشته‌ای، لزوم تلفیق فناوری‌های فیزیک، دیجیتال و زیست شناسی و لزوم بازبینی آیین نامه و تدوین شاخص‌ها مبتنی بر انقلاب دیجیتال نسل چهارم	واکاوی پژوهش‌های میان رشته ای (عقب ماندگی آیین نامه از دانشگاه نسل ۳ و ۴)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

کلان روندهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، زیست محیطی و فناورانه نشان می‌دهد که جهان در حال تغییر است و سرعت تغییر و تحول در جهان امروز بسیار زیاد و فراگیر است؛ بنابراین اگر آموزش عالی نتواند متناسب با تغییرات محیطی خود را تغییر دهد امکان رقابت پذیری را از دست خواهد داد. با توجه به اینکه آیین نامه ارتقاء مرتبه اعضای هیأت علمی یکی از پیشران‌های مهم در جهت دهی به سیاست‌های علم، فناوری و نوآوری در کشور است و هرگونه تغییر در این آیین نامه می‌تواند مسیر علم، فناوری و نوآوری را در کشور تحت تاثیر قرار دهد و پیامدهای مهمی در عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و سلامت جامعه به همراه داشته باشد. در آیین‌نامه فعلی ارتقاء، تمامی حوزه‌های دانشگاهی، از علوم تجربی و ریاضی گرفته تا علوم انسانی و اجتماعی یکسان دیده شده است و با نادیده گرفتن تفاوت‌های ذاتی حوزه‌های علمی مختلف (۱) علوم^۱ (علوم پایه، مهندسی)، (۲) علوم اجتماعی^۲ و (۳) علوم انسانی و هنر^۳ همه آن‌ها را به سمت بین‌المللی شدن سوق داده است. در این آیین نامه، وزن آموزش در مقایسه با پژوهش بسیار اندک بوده و بحث فناوری و کارآفرینی در حد شعار باقی مانده است و توجه اندکی به «شاخص‌های اخلاقی در نظام ارتقاء» شده است. این آیین نامه با تمرکز بر پژوهش تدوین شده است که مهمترین پیامد آن تولید رقابتی مقاله و غفلت از مسائل و چالش‌های واقعی کشور بوده است.

بر اساس شاخص‌های مندرج در **جدول ۱** «شاخص‌های علمی کشور در رتبه‌بندی‌های معتبر ملی و بین‌المللی» و در مقایسه با نتایج حاصل از مصاحبه با خبرگان در جداول (۵) و (۶)؛ رتبه ما در شاخص تولیدات علمی ۱۵ با چاپ ۶۴۸۲۲ در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱) است، در صورتیکه با توجه به نتایج جداول (۵) و (۶) و مصاحبه با خبرگان، براساس سند چشم انداز و بیانیه گام دوم انقلاب و برنامه‌های توسعه، ایران می‌بایست در افقی مشخص به جایگاهی بسیار بالا در علم و فناوری و تمدن برسد. برای این منظور، آیین نامه باید به گونه‌ای تهیه شود تا بتواند این هدف مهم را محقق کند. در واقع، نظام امتیازدهی دانشی می‌تواند با خلق ارزش‌های تمدنی گره بخورد. از دیگر دغدغه‌های خبرگان عدم

¹ Science

² Social Science

³ Art & Humanities

توجه به انتخاب عناوین پروژه‌های دانشجویی با مجموعه نظام مسائل کشور است و به نوعی دانشگاه گرفتار مسائل انتزاعی است و پیوندی با سیاست و جامعه و زندگی ندارد و نقش دانشگاه در حل مشکلات و معضلات راهگشا نیست. از طرفی خبرگان محور قراردادن چاپ مقاله در مجلات بین‌المللی و تمرکز بر ارتقای شخصی و کمی‌گرایی را ضعف شدید آیین‌نامه می‌دانستند. شاخص دیپلماسی علمی مربوط به آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی رتبه کشور ما عدد ۲۰ در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱) است، در صورتیکه خبرگان بر لزوم تقویت بیشتر شاخص‌های دیپلماسی علمی از طریق تبادل دانشجو - استاد با دانشگاه‌های معتبر بین‌المللی و لزوم تقویت و توسعه همکاری‌های بین‌المللی در دانشگاه‌ها جهت حفظ و ارتقای رتبه دانشگاه‌ها تاکید داشتند.

رتبه کشور در شاخص ثبت اختراع عدد ۲۰ در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱) بوده است، ولی به بیان خبرگان این اختراعات مبنی بر مجموعه نظام مسائل کشور در سه سطح ملی، منطقه‌ای و محلی نیست. در حقیقت، با معضلات و مشکلات جامعه همخوانی ندارد. رتبه کشور بر اساس شاخص‌های مندرج در **جدول ۱** «شاخص‌های علمی کشور در رتبه بندی‌های معتبر ملی و بین‌المللی» در شاخص تجاری‌سازی علم رتبه ۷۱ جهانی در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱) است و دانشگاه‌های ما از منظر خبرگان دانش بنیان نیست و تحقیقات انجام شده به سمت تجاری‌سازی سوق داده نمی‌شوند. در واقع، عزم جدی برای تقویت و سرمایه‌گذاری کلان در زیرساخت‌های فناورانه برای تجاری‌سازی علم وجود ندارد. برای شاخص نوآوری رتبه کشور ما در سال ۱۴۰۰ (۲۰۲۱) ۶۰ بوده است. خبرگان در مصاحبه‌ها بر نادیده گرفتن تاثیرات فناوری‌های نوظهور مثل هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، پردازش ابری، واقعیت مجازی، رباتیک پیشرفته، نانو تکنولوژی، بیوتکنولوژی، پرینتر سه بعدی، پهپادها و عزم جدی برای تقویت و سرمایه‌گذاری کلان در زیرساخت‌های فناورانه تاکید داشتند. در شاخص کارآفرینی رتبه کشور ۹۴ در سال ۱۳۹۴، (۲۰۱۵) بوده است ولی از منظر خبرگان وابستگی زیاد دانشگاه‌ها به نهادهای دولتی باعث کوچک شدن فضای کارآفرینی می‌شود. کاهش اختیارات و قدرت استادان و به حاشیه رفتن شأن استادان و رسالت شاگردپروری از انگیزه آن‌ها برای پویایی بیشتر می‌کاهد و آن‌ها را به کارمندی تبدیل می‌کند که در فرهنگ بوروکراسی ذوب شده اند و با جمود فکری و عدم تفکر خلاق دیگر رمقی برای کارآفرینی باقی نخواهد ماند.

شاخص کیفیت نظام آموزش عالی که رتبه ۴ منطقه و رتبه ۴۷ جهان را داریم در صورتیکه با توجه به نتایج جداول (۵) و (۶) و مصاحبه با خبرگان با تغییر در ماهیت و هویت دانشگاه‌ها در جهان و تغییر در نقش این مراکز، شاهد چرخش اساسی در توسعه دانشگاه‌ها هستیم و آیین‌نامه ارتقا باید بکوشد تا با دانشگاه‌های نسل جدید بادر نظر گرفتن انقلاب صنعتی چهارم که تداعی کننده نیاز جامعه هستند، به روز شود. در مجموع با همه اینکه دانشگاه‌های مختلف کشور در تلاش هستند تا تغییرات مثبتی در این آیین‌نامه ایجاد کنند ولی اغلب تلاش‌ها در راستای زینت ظاهری جسم بی‌جان آیین‌نامه است و تا زمانیکه در آن روحی دمیده نشود این جسم به حیاط طبیعی خود برنخواهد گشت و افزودن این همه ماده و تبصره جز پیچیده کردن آیین‌نامه و دست و پا گیر کردن آن برای اجرای مجریان و پیدا شدن راه‌های متعددی میانبر جهت دور زدن قوانین و مقررات توسط برخی از اعضای هیأت علمی و در نتیجه تلف شدن وقت آنان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی و بودجه مملکت دستاورد ملموسی نخواهد داشت. بنابراین، به منظور جلوگیری از اتلاف منابع و حرکت در راستای برنامه‌های راهبردی دانشگاه‌ها و اسناد بالا دستی ابلاغ شده در حوزه علم، فناوری و نوآوری همچنین به منظور مأموریت‌گرا کردن واحدهای مختلف دانشگاه و عمق بخشیدن به فعالیت‌های علمی پژوهشی و فناورانه اعضای هیأت علمی و تاثیرگذاری اجتماعی آنان، بازنگری آیین‌نامه‌های ارتقای اعضای هیأت علمی لازم و ضروری به نظر می‌رسد. بر این اساس لازم است آیین‌نامه ارتقاء و تبدیل وضعیت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها در سه محور بهبود یابد:

- **محور اول:** تفکیک رشته‌ها و ارزیابی اعضای هیأت علمی متناسب با تخصص، توانمندی، مهارت، و شایستگی‌های مختلف و متناسب با رشته (ضرورت متنوع سازی معیارهای ارزیابی و مولفه‌های امتیازآور برای ارتقاء و تبدیل وضعیت).
- **محور دوم:** توجه به کیفیت و کاربردی بودن آموزش و پژوهش.

- **محور سوم:** تاثیرگذاری اجتماعی همچنین برای رهایی از این همه ماده و تبصره‌های پیچیده و سردرگمی اعضای هیأت علمی پیشنهاد می‌شود.
- الف) آیین‌نامه ارتقاء، تبدیل وضعیت و ترفیع باید در هر کدام از محورهای فرهنگی، آموزشی، پژوهش و فناوری و اجرایی چند ماده ساده، کوتاه و قابل فهم جهت رعایت کف امتیاز توسط متقاضی باشد.
- ب) متقاضی مستنداتی مربوط به فعالیت‌های علمی که از نظر وی کیفیت لازم برای ارتقاء به مرتبه بالاتر را دارد ارائه نماید.
- ج) کمیته منتخب و هیأت ممیزه دانشگاه با در نظر گرفتن اینکه متقاضی از نظر کمی، کف امتیاز لازم را داشته است و بدون آنکه در مجموع امتیازات و تعداد مستندات ارائه شده در پرونده گرفتار شود با توجه به چند شاخص مشخص و نسبتاً قابل ارزیابی از جمله:
 - ❖ وجه آکادمیک متقاضی به عنوان هیأت علمی دانشگاه (دانش و بینش استاد، کیفیت آموزش و حضور تمام وقت و همکاری لازم با دانشکده)،
 - ❖ کیفیت کارهای پژوهشی (مسئله محور بودن، فناورانه بودن، نوآورانه بودن و کارآفرینانه بودن)،
 - ❖ تاثیرگذاری اجتماعی متقاضی (شناخته شدن در جامعه یا همان مرجعیت علمی، تعامل و مشارکت با دیگر ذینفعان)
 - ❖ ویژگی یا دستاورده ویژه و منحصر بفرد احتمالی متقاضی در قبول و یا رد پرونده مختار باشد.

پیشنهاد‌های تکمیلی برای بازنگری آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی

- ۱) ارائه سخنرانی توسط متقاضی ارتقاء در حضور متخصصان گروه و کمیته منتخب پرونده.
- ۲) انتخاب و معرفی چند عنوان از فعالیت‌های مهم (از نظر کیفیت) و برجسته توسط خود متقاضی در ماده فرهنگی، آموزشی، پژوهشی، فناوری، کارآفرینی، و یا اجرایی (خدمات اجتماعی) به عنوان محور فعالیت‌های علمی خود به کمیته منتخب.
- ۳) تک مرحله‌ای کردن ارتقای اعضای هیأت علمی (فقط کمیته منتخب مسئول اصلی ارتقای متقاضی باشد و تعداد اعضای داوران کمیته منتخب از ۳ نفر به ۵ یا ۷ نفر افزایش پیدا کند. کمیسیون‌های تخصصی کارایی لازم برای بررسی پرونده متقاضی را ندارند و فقط زمان بررسی را طولانی می‌کنند. هیأت ممیزه دانشگاه می‌تواند نقش سیاستگذاری و نظارت را برعهده بگیرد و در موقع اعتراض متقاضی و همچنین به صورت تصادفی پرونده‌های تأیید شده در کمیته منتخب را می‌توانند مورد بررسی قرار دهند)
- ۴) در آیین‌نامه ارتقاء و تبدیل وضعیت، شاخص‌هایی برای ارزیابی اخلاقی و ارزیابی میزان تعهد و مسئولیت‌پذیری اجتماعی آورده شود تا اعضای هیأت علمی به ارتباط گیری با صنعت، بازار و جامعه ترغیب شوند و در عین حال اتمسفر حاکم بر محیط دانشگاهی به سمت رعایت اخلاق حرفه‌ای پیش رود.
- ۵) در حالت کلی با توجه به جایگاه و نقش آموزش در دانشگاه، موضوع آموزش و شاگردپروری در تمامی مراحل ارتقا به عنوان یک اصل باید ساری و جاری باشد و خصوصاً در تمامی مراحل پژوهش بحث شاگرد پروری و رعایت اخلاق علمی و حرفه‌ای باید آموزش داده شود.
- ۶) در ارتباط با رعایت نظم و انضباط درسی و شئون آموزشی پیشنهاد ۱: تغییر عنوان از "رعایت نظم و انضباط درسی و شئونات آموزشی" به "همکاری مداوم و مستمر با بخش/گروه/دانشکده و رعایت اخلاق حرفه‌ای" و پیشنهاد ۲: افزایش سقف امتیاز از ۷ به ۱۵ امتیاز. (در هر نیم سال یک و نیم امتیاز و حداکثر ۱۵ امتیاز (در حال حاضر هر نیم سال حداکثر ۰,۷ و در مجموع ۷ امتیاز

می‌باشد). امتیاز دهی به این بند میانگین امتیاز کسب شده در آخر هر ترم از مدیر بخش (در صورت وجود)، مدیر گروه و معاون آموزشی یا رئیس دانشکده و بصورت الکترونیکی و براساس معیارهای زیر باشد:

(۱) حضور فعال و موثر در جلسات بخش/گروه/دانشکده (۰،۲-۰)

(۲) انجام کارهای محوله به نحوی احسن (۰،۲-۰)

(۳) رضایتمندی دانشجویان و همکاران (۰،۲-۰)

(۴) رعایت نظم و انضباط و شئون آموزشی (۰،۲-۰)

(۵) حسن خلق و رعایت احترام متقابل (۰،۲-۰)

(۷) در ارتباط با کیفیت تدریس پیشنهاد ۱: افزایش سقف امتیاز از ۸ به ۲۰ و پیشنهاد ۲ تغییر معیارها و ارزیابی کنندگان فرم ارزشیابی (کاربرگ ارزیابی کیفیت تدریس). بدین صورت که متقاضی در آخر هر ترم با ارزیابی دانشجویان (ضریب ۲)، مدیر گروه (ضریب ۱)، معاون آموزشی (ضریب ۱) و نماینده هیأت ممیزه دانشکده/پردیس یا ۲ تن از اساتید با تجربه و علمی گروه (ضریب ۱) و با در نظر گرفتن موارد زیر و به صورت الکترونیکی انجام گیرد. امتیازدهی به فرم ارزشیابی متقاضی توسط ارزیابی کنندگان در هر ترم (دانشجویان، مدیر گروه، معاون آموزشی، نماینده هیأت ممیزه دانشکده/پردیس یا ۲ تن از اساتید با تجربه و علمی گروه) براساس معیارهای زیر باشد:

(۱) توجه جدی به کیفیت آموزش (۱،۳۳-۰)؛

(۲) دانش جامع و کامل در موضوع تدریس (۱،۳۳-۰)؛

(۳) ایجاد روحیه پرسشگری در دانشجویان (۱،۳۳-۰)؛

(۴) ترویج تفکر انتقادی و انتقاد پذیری (۱،۳۳-۰)؛

(۵) تواضع و خشوع (۱،۳۳-۰)؛

(۶) توجه به بعد تربیتی آموزش (۱،۳۳-۰)؛

(۷) توجه جدی به آیین شاگردپروری (۱،۳۳-۰)؛

(۸) ایجاد خلاقیت در آموزش (۱،۳۳-۰)؛

(۹) استدلال درباره داده‌ها (۱،۳۳-۰)؛

(۱۰) مسئولیت پذیری اجتماعی (۱،۳۳-۰)؛

(۱۱) توجه به کارآفرینی نوآورانه (۱،۳۳-۰)؛

(۱۲) توان فعالیت در تیم و گروه (۱،۳۳-۰)؛

(۱۳) دغدغه مندی نسبت به مسایل و مشکلات جامعه (برگزاری سخنرانی، کارگاه) (۱،۳۳-۰)؛

(۱۴) توجه به آموزش پژوهش محور (تعریف پایان نامه/ رساله/انجام طرح تحقیقاتی کاربردی در راستای معضلات کشور) (۱،۳۳-۰)؛

(۱۵) رعایت اخلاق علمی و حرفه‌ای (۱،۳۳-۰).

روش اجرا: به ازای هر ترم تا ۲ امتیاز و بدون محدودیت زمانی (تعداد سال‌ها میانگین گرفته شود) و تا سقف ۲۰ امتیاز (الان چهار سال منتهی به قبل از ارتقا طبق فرمول: دانشجویان ضریب ۵، ۰ و مدیر گروه ۳، ۰ و معاون آموزشی ۲، ۰ و سقف امتیاز تا ۸ می‌باشد).

- ۸) در ارتباط با جایگزینی وتویی مقالات (بند ۳-۱): پیشنهاد می‌شود: براساس توانمندی اساتید و با در نظر گرفتن دانشکده و تخصص متقاضی یکی از موارد زیر می‌تواند جایگزین بخشی و یا همه مقالات باشد: ۱) طرح‌های پژوهشی کاربردی دارای دستاورد مشخص (تولید محصول، ارائه روش‌های نوین، خدمات جدید، طراحی و راه اندازی سیستم‌های جدید)؛ یا ۲) ثبت اختراعات ملی و بین المللی معتبر؛ یا ۳) تالیف یا تصنیف کتاب در انتشارات معتبر داخلی و خارجی؛ یا ۴) کارآفرینی نوآورانه.
- ۹) در ارتباط با چاپ مقاله در مجلات معتبر مثل Nature یا Science به عنوان نویسنده اول یا مسئول پیشنهاد ۱: به جای انتخاب فقط دو مجله نیچر و ساینس، مجلات براساس "لیست مجلات سرآمدان علمی کشور" در چهار گروه الف، ب، ج و د) دسته‌بندی و برای هر گروه از مجلات با ضریب ۲ (۷، ۱۴، ۲۱، ۲۸ امتیاز) و بدون سقف امتیاز در نظر گرفته شود. پیشنهاد ۲: مقالات مثل Nature یا Science به عنوان نویسنده اول یا مسئول می‌تواند علاوه بر ارتقا در ترفیع سالیان پایه تشویقی هم داشته باشد.
- ۱۰) در ارتباط با چاپ مقالات علمی-ترویجی داخلی معتبر: پیشنهاد می‌شود: به ازای هر مورد تا ۵ امتیاز و سقف ۲۵ امتیاز در نظر گرفته شود (در حال حاضر به ازای هر مورد تا ۳ امتیاز و سقف ۹ امتیاز دارد) (مقالات علمی ترویجی بویژه در رشته‌های علوم پایه، فنی مهندسی، کشاورزی و دامپزشکی می‌تواند موثر باشد چرا که در این رشته‌ها، مقالات علمی پژوهشی خوب در مجلات معتبر بین‌المللی چاپ می‌شود و مقاله‌ی که بصورت علمی پژوهشی فارسی چاپ می‌شود معمولاً بی کیفیت است).
- ۱۱) در ارتباط با مقالات ارائه شده در همایش‌ها (بدلیل همپوشانی با مقالات علمی-پژوهشی و داوری نشدن/یا داوری ضعیف این گونه همایش‌ها): پیشنهاد می‌شود: خلاصه مقالات تا سقف ۳ امتیاز (الان ۵ امتیاز است)؛ مقالات کامل تا سقف ۵ امتیاز (الان ۱۲ است) داشته باشد و در عوض: ارائه سخنرانی توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه بعنوان سخنرانی‌های کلیدی و یا عمومی و یا تخصصی به ازای هر مورد تا ۳ امتیاز و سقف ۱۲ امتیاز در همایش‌های معتبر ملی و بین المللی به این بند اضافه شود.
- ۱۲) در ارتباط با تولید دانش فنی / اختراع یا اکتشاف منجر به تولید و تجاری سازی محصول یا فرایند: پیشنهاد می‌شود: بندهای ۱-۸-۳ و ۳-۸-۲ و ۳-۸-۷ به ازای هر مورد تا ۱۰ امتیاز و سقف ۴۰ امتیاز (در حال حاضر به ترتیب تا ۶، تا ۴، تا ۵ و سقف تا ۲۰ می‌باشد). و همچنین برای بندهای ۳-۸-۸ و ۳-۸-۹. به ازای هر مورد تا ۱۵ امتیاز و بدون سقف در نظر گرفته شود (الان به ترتیب تا ۱۵ امتیاز و سقف تا ۳۰ می‌باشد).
- ۱۳) در ارتباط با ایجاد ظرفیت فعال در جذب اعتبار پژوهشی (گرت): یک امتیاز به ازای هر ۲۰۰ میلیون ریال، پیشنهاد افزایش سقف امتیاز به ۲۵ (در حال حاضر سقف ۱۲ امتیاز است).
- ۱۴) در ارتباط با ترجمه، تالیف و یا تصنیف کتاب‌های چند جلدی، پیشنهاد: هر جلد بصورت جدا مورد بررسی قرار گیرد (الان کتاب‌های ۲ جلدی و ۳ جلدی در حکم یک کتاب یک جلدی مورد بررسی قرار می‌گیرند). در ارتباط با تالیف یک یا چند فصل از یک کتاب ناشر معتبر بین‌المللی، پیشنهاد: به ازای هر فصل تا ۷ امتیاز (در حال حاضر کل کتاب معمولاً سقف امتیاز را می‌گیرد و سهم هر فصل ممکن است یک امتیاز هم نباشد). در ارتباط با تدوین کتاب به شیوه گردآوری، پیشنهاد ۱: این بند (۴-۱۶) به همراه بند ۳-۱۲ تصنیف، تالیف و ترجمه کتاب به ماده ۲ فعالیت‌های آموزشی منتقل شود و پیشنهاد ۲-امتیاز آن (تدوین کتاب به شیوه گردآوری) به ازای هر مورد تا ۷ امتیاز و سقف آن تا ۲۱ امتیاز افزایش یابد (الان به ازای هر مورد تا ۴ امتیاز و سقف ۱۰ امتیاز را دارد).
- ۱۵) در ارتباط با راهنمایی و مشاوره پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و یا رساله‌های دکتری: پیشنهاد ۱: به ماده ۲ (آموزش) منتقل شود و پیشنهاد ۲: در صورتیکه پایان نامه یا رساله به صورت کاربردی و در راستای حل مشکلات و معضلات کشور باشد و خروجی ملموس و قابل اندازه گیری داشته باشد با ضریب ۲ محاسبه شود (در حال حاضر ضریب ۱,۵ محاسبه می‌شود). در ارتباط با ارتقا به مرتبه

- استادی، در حال حاضر راهنمایی ۳ دانشجوی دکتری بصورت کامل و یا در ۳ رساله استاد راهنمایی اول باشد. پیشنهاد ۳: به ازای هر دانشجوی دکتری بسته به شرایط گروه: (۱) ۲ دانشجوی ارشد یا (۲) تالیف یک جلد کتاب معتبر به زبان فارسی و یا انگلیسی به عنوان نفر اول یا (۳) چاپ ۲ مقاله با کیفیت Q1 یا Q2 (یا ۴) انجام یک طرح تحقیقاتی کاربردی و یا تلفیقی از اینها به عنوان نویسنده مسئول و یا نفر اول جایگزین تعداد دانشجویان وتوئی دکتری شود.
- (۱۶) در ارتباط با حضور فعال و تمام وقت در موسسه و مشارکت براساس تکالیف تعیین شده (بند ۴-۱): این بند از آیین نامه در اجرا با مشکل روبرو است و کمتر مدیری آماده هزینه در اجرای دقیق این بند می‌باشد بنابراین پیشنهاد می‌شود: سازگار منطقی و قابل رصد و اتوماتیک برای این بند در سطح کلان دانشگاه‌های کشور در نظر گرفته شود.
- (۱۷) در ارتباط با ایفای مسولیت در قوای سه گانه، مطابق جدول ۵، پیشنهاد: هر ساله با توجه به ارزیابی عملکرد مدیران، معاونین و یا روسا توسط اعضای هیأت علمی واحد مربوطه و همچنین مدیر مافوق مورد بررسی دقیق و امتیاز داده شود (الان مطابق جدول ۵ و بدون در نظر گرفتن ارزیابی عملکرد مدیر سقف امتیاز داده می‌شود).
- (۱۸) در ارتباط با ایجاد رشته‌های جدید و میان رشته‌ای (۴-۱۱) و طراحی، تدوین و اجرای برنامه‌ها و فعالیت با هدف افزایش کارایی و اثر بخشی نظام آموزش عالی (۴-۱۳)، طراحی سوال آزمون سراسری (۴-۱۴)، طراحی سوال آزمون جامع (۴-۱۵) و ایجاد ظرفیت فعال در جذب دانشجویان خارجی (۴-۸): پیشنهاد ۱: به ماده ۲ فعالیت‌های آموزشی منتقل شود و پیشنهاد ۲ سازگار مشخص و امتیاز درخور برای ارزیابی و اجرا دقیق این بند تعریف شود. مثلا در ارتباط با ایجاد ظرفیت فعال در جذب دانشجویان خارجی، پیشنهاد ۱: به ماده ۲ فعالیت‌های آموزشی منتقل شود و پیشنهاد ۲- به ازای جذب هر دانشجو ارشد ۲ و هر دانشجوی دکتری ۳ امتیاز و سقف ۱۲ امتیاز در نظر گرفته شود. (در حال حاضر به ازای هر ۱۰ دانشجو یک امتیاز و سقف ۱۲ امتیاز می‌باشد).
- (۱۹) همکاری با آزمایشگاه‌های مرکزی دانشکده/ها/پردیس/ها/دانشگاه جهت خدمات دهی به دانشگاه یا جامعه (انجام آزمایش‌ها، تعمیر دستگاه‌ها و یا تحلیل نتایج بدست آمده از دستگاه‌ها). پیشنهاد به ازای هر ۲۰ ساعت یک امتیاز و سقف ۲۰ امتیاز در نظر گرفته شود (تاثیرگذاری اجتماعی).
- (۲۰) همکاری با (۱) پارک علم و فناوری، (۲) مراکز نوآوری (۳) مرکز رشد (۴) دفتر ارتباط با صنعت و (۵) سازمان توسعه و سرمایه‌گذاری دانشگاه، جهت نیل به دانشگاه کارآفرین به ازای هر ۲۰ ساعت یک امتیاز و سقف ۲۰ امتیاز در نظر گرفته شود (تاثیرگذاری اجتماعی).
- (۲۱) همکاری با سازمان‌های مردم نهاد، خیریه‌ها، فعالیت‌های داوطلبانه در حل معضلات و چالش‌های کشور، انجمن‌های علمی، همکاری با سازمان‌های ملی و بین‌المللی برای حفظ محیط زیست و توسعه پایدار و دیگر نهادهای دولتی و غیر دولتی مورد تائید دانشگاه، به ازای هر ۲۰ ساعت یک امتیاز و سقف ۲۰ امتیاز در نظر گرفته شود (تاثیرگذاری اجتماعی).
- (۲۲) در ارتباط با حداقل مدت اشتغال تمام وقت و مستمر اعضای هیأت علمی برای ارتقا به مرتبه دانشیاری و استادی (ماده ۷ بند ۲ شیوه نامه اجرایی) به دو نکته کلیدی باید توجه کرد (۱) مدت زمان هر مرتبه از ارتقا (که در حال حاضر حداقل چهار سال در هر مرتبه از ارتقا می‌باشد) (۲) تعداد دانشیاران و استادان گروه مربوطه (آیا در یک گروه آموزشی همه باید دانشیار و استاد تمام باشند؟ یا همیشه باید ظرفیت خالی برای این امر موجود باشد؟ با توجه به آیین نامه تبدیل وضعیت اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها (حداقل دو سال و حداکثر پنج سال و در ادامه با مجوز هیأت امنا) به زودی اکثریت اعضای هیأت علمی دانشیار و یا استاد تمام خواهند بود و بعد از ارتقا به این مراتب انگیزه را از دست خواهند داد بنابراین در ارتباط با این دو نکته پیشنهاد می‌شود: (۱) حداقل زمان از ارتقا مرتبه برداشته شود تا موضوع انگیزشی باشد و (۲) ظرفیت گروه‌ها برای استاد تمامی و دانشیاری مشخص باشد و خصوصا جهت پر

کردن ظرفیت خالی موقیعت استاد تمامی از طریق فراخوان از داخل و یا خارج جذب استاد تمام کرد. یا به عبارتی: محدود شدن پوزیشن یا موقیعت استادی و دانشیاری در دانشکده‌ها و دانشگاه‌ها جهت ایجاد رقابت دائمی و شایسته سالاری در ارتقای مرتبه. (۲۳) تفویض اختیار و آزادی عمل بیشتر به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی منطقه‌ای و محلی براساس ماموریت و آمایش سرزمینی در تدوین و اجرایی آیین‌نامه ارتقا داده شود.

(۲۴) ارزیابی دانشگاه‌ها و اساتید بر اساس تدوین نقشه راه یا برنامه جامع اعضای هیأت علمی برای ۵ سال، ۱۰ سال و ۳۰ سال مدنظر قرار گیرد.

آیین‌نامه ارتقای اعضای هیأت علمی، پیش‌رانی است که اگر متناسب با نیاز جامعه و صنعت، ذائقه مخاطب، نیاز نسل‌های آینده و مهارت‌ها و توانمندی‌های جامعه علمی نباشد، اثر مخربی بر جامعه علمی و اخلاق حرفه‌ای خواهد گذاشت. پیش‌رانی که می‌بایست منجر به ارتقای علم و دانش در کشور شود ممکن است منجر به توسعه بد اخلاقی و بی‌بندوباری علمی شود. شمشیر دولبه‌ای است که می‌تواند پیامدهای متضاد و متناقضی به همراه داشته باشد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

References

- Aboalmaali, F. S., Daneshfard, K., & Pourezat, A. A. (2020). Designing a Pattern of Administrative Reform with Digital Governance Approach. *Public Organizations Management*, 8(4), 11-32. <https://doi.org/10.30473/2020.50344.3932>
- Amiri, A. N., Hemmati, M., & Mobini, M. (2010). Professional ethics; a necessity for the organization. *Moral knowledge*, 1(4). <https://www.sid.ir/paper/229532/fa>
- Bakhtazmay, M., & Farhangi, A. A. (2017). Designing the Culture Model of Critical Thinking between Members of University Faculty. *Public Organizations Management*, 5(2), 107-124. https://ipom.journals.pnu.ac.ir/article_3759.html?lang=en
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Farasatkah, M. (2011). Interdisciplinarity and Emerging Frontiers in Science; A Study on Origins, Capabilities, and Requirements of Interdisciplinary. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 4(1), 1-24. <https://doi.org/10.7508/isih.2012.13.001>
- Fazeli, N., & Shams, N. (2023). Examination of Knowledge Relations and Academic Exchanges between Iran and the West. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 10(3), 121-162. <https://www.sid.ir/paper/396280/en>
- Gholipour, A., Naqdi, E., & Alipuriganeh, M. (2017). Guiding the dreams of employees towards the development of human resources of government organizations. *Management of Government Organizations*, 6(1 (Serial 21)), 13-24. https://ipom.journals.pnu.ac.ir/article_4338.html
- Hoseini Moghadam, M. (2023). Artificial Intelligence and the Future of University Education in Iran. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 29(1), 1-25. <https://doi.org/10.61838/irphe.29.1.1>
- Hosseini, S., Fani, A., & Moshabaki, A. (2021). Measurement of Governance Capacity: Concept, Modeling, and Evaluation. *Management Research in Iran*, 15(2), 107-132. <https://www.sid.ir/paper/378367/en>
- Marzban, E., Rezayan, A., & Rezayan, A. H. (2023). The Futures of the Faculty Promotion Regulations in Iran: a scenario approach. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 29(1), 207-233. <https://doi.org/10.61838/irphe.29.1.9>
- Mohammadi Doostdar, H., & Mirhosseini, A. (2008). A comparative investigation of academic promotion criteria in higher education. *Journal of Science and Technology Policy*, 1(3), 91-102. https://jstp.nrisp.ac.ir/article_12760.html?lang=en
- Rezayan, A., Marzban, E., Rezayan, A., & Marzban, M. (2022). Structural analysis of key factors and identification of driving forces of future faculty promotion regulations in Iran's higher education over horizon 2035. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 14(3), 123-155. <https://doi.org/10.22035/isih.2022.4663.4603>
- Rouhani, S., & Rashidi, Z. (2019). Analyzing the lived experience of academic staff members from the process of upgrading the academic rank; A phenomenological study. *Iran's higher education*, 10(1), 157-133. <http://ihej.ir/article-1-1198-fa.htm>
- Seyedi, S. (2018). National Science Foundation report: Representing the concept of governance. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 27(2), 1400.
- Yosefi, H. (2022). Investigation and pathology of the faculty member promotion system; The proposed package for amending and revising the regulations for the promotion of faculty members. <https://www.sid.ir/paper/1047936/fa>